

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Державної установи
«Інститут всесвітньої історії
НАН України»
член-кореспондент НАН України,
доктор історичних наук, професор

А.І. Кудряченко
«15» травня 2025р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ
ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
спеціальність: 032 (В9) Історія та археологія
освітній рівень: третій (доктор філософії)
освітньо-наукова програма: Історія
вид дисципліни: обов'язкова
Форма навчання денна
Навчальний рік 2025/2026
Кількість кредитів ЄКТС 2
Мова викладання, навчання українська
та оцінювання іспит
Форма заключного контролю іспит

Ухвалено Вченою радою
ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»
(протокол № 3 від 15 травня 2025 р.)

Київ – 2025

Розробники програми:

ТОЛСТОВ Сергій Валеріанович - кандидат історичних наук, доцент, завідувач відділу трансатлантичних досліджень ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України».

І. ОСВІТНЯ СКЛАДОВА

Тематичний план

№	Назва теми	Лекц	семін	самоств	всього
1.	Вступ. Завдання дисципліни. Основні принципи сучасного історичного дослідження	2	-	4	8
2.	Використання онлайн ресурсів в сучасних історичних дослідженнях	2	2	4	7
3.	Джерела сучасного історичного дослідження.	2	2	4	7
4.	ЗМІ, мемуари і художня література як історичні джерела	2	2	4	8
5.	Цивілізаційний підхід і глобальна історія	2	2	4	7
6.	Антропологічний підхід	4	4	6	7
7.	Усна історія	2	2	4	8
8.	Лінгвістичні методи історичного дослідження та навички перекладознавства.	2	2	6	8
	Разом	18	16	36	60

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач та програмні результати навчання

Компетентності, якими має володіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальних дисциплін, практик/ кількість кредитів/ кафедра, що забезпечує
	I. Цикл загальної підготовки	
	II. Цикл професійної підготовки	
	2.1. Нормативні дисципліни	

Науково-дослідницькі	Вміння визначати актуальні наукові проблеми всесвітньої історії та окреслювати методи їх вирішення. Вміння провадити аналіз та синтез теоретичних знань заради отримання об'єктивно нових	Новітні технології проведення історичних досліджень 2 кредити ЄКТС ДУ «Інститут
----------------------	--	--

	<p>знань з конкретного питання всесвітньої історії.</p> <p>Вміння адаптувати і узагальнювати результати сучасних досліджень з всесвітньої історії для вирішення наукових і практичних проблем.</p> <p>Вміння давати експертну оцінку результатам дослідницької діяльності з всесвітньої історії, бути готовим до виконання обов'язків рецензента та опонента.</p> <p>Вміння застосовувати загальнонаукові, спеціальні та міждисциплінарні методи дослідження.</p>	<p>всесвітньої історії НАН України»</p>
<p>Професійні</p>	<p>Засвоєння сучасного наукового апарату, вміння оцінювати історичну інформацію.</p> <p>Володіння комп'ютерними навичками та основами інформаційних технологій для опрацювання проблем всесвітньої історії.</p> <p>Володіння іноземною мовою та базою перекладознавства у сфері всесвітньої історії для застосування іноземних джерел у власному дослідженні, представленні своєї роботи іноземною мовою та фахової комунікації з закордонними колегами, для участі у міжнародних наукових проектах; підготовці апікаційної форми іноземною мовою.</p> <p>Засвоєння навиків</p>	

	самоорганізації у навчально-практичній діяльності, здатності провадити наукові дослідження закордоном та у відрядженнях. Готовність до використання багатовимірного дослідження, методів інших суміжних дисциплін для комплексного аналізу всесвітньої історії.	
Соціально-психологічні	Вміння налагодження професійних комунікативних зв'язків. Вміння пошуку та встановлення професійних міждисциплінарних та міжнаціональних контактів з колегами з інших країн. Вміння застосування нових інформаційних технологій навчання у вищій школі. Вміння брати відповідальність за організацію певного етапу колективної роботи.	

Анотація змісту нормативних та дисциплін вільного вибору

ППН2 НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Мета навчальної дисципліни – оволодіння теоретичними знаннями про існуючі напрями, підходи, парадигми історичних досліджень та практичними навичками застосування інструментаріїв, прийомів та методів наукових досліджень в галузі історії.

Завдання: опрацювання аспірантами алгоритмів та зразків сучасних успішних досліджень та застосування набутих навичок у їхньому власному дослідженні.

Результати навчання за дисципліною.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- поняття наукової школи, наукового напрямку, дослідницького підходу,

- дослідницького інструментарію, дослідницької стратегії;
- принципи використання онлайн ресурсів в сучасних історичних дослідженнях;
- джерела сучасного історичного дослідження.
- принципи до використання ЗМІ, мемуарів і художньої літератури як історичних джерел;
- характеристики цивілізаційного і антропологічного підходів, глобальної і усної історії;
- використання кількісних методів в історичних дослідженнях;
- використання лінгвістичних методів і навичок перекладознавства

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- сформулювати актуальну тему дослідження відповідно до сучасних вітчизняних і міжнародних академічних стандартів;
- вміти пояснити наукову новизну, мету та завдання свого дослідження;
- вміти здійснювати пошук і використовувати онлайн ресурси під час роботи над дисертацією;
- використовувати в дослідженнях різні типи і види джерел;
- вміти застосовувати сучасні підходи і методи дослідження, включаючи цивілізаційний і антропологічний підходи, принципи глобальної та усної історії; кількісні методи;
- вільно орієнтуватися в напрацюваннях зарубіжних фахівців з проблеми дослідження, здійснювати їх якісний переклад, використовувати іноземну мову / мови в науковій роботі.

Схема формування оцінки.

Оцінюються такі результати навчання:

розуміння понять «наукова школа», «науковий напрям», «дослідницький підхід», «дослідницький інструментарій», «дослідницька стратегія»;

розуміння принципів пошуку і використання онлайн ресурсів в сучасних історичних дослідженнях;

розуміння джерел сучасного історичного дослідження і принципів критичного аналізу джерел

розуміння цивілізаційного і антропологічного підходів, усної історії;

розуміння сутності глобальної історії, її зв'язку з концепцією глобалізації;

розуміння методів історичних досліджень, включаючи кількісні й лінгвістичні методи

вміння пояснити наукову новизну, мету та завдання свого дослідження;

вміння здійснювати пошук і використовувати онлайн ресурси під час роботи над дисертацією;

вміння використовувати в дослідженнях різні типи і види джерел;

вміння застосовувати сучасні підходи і методи дослідження, включаючи цивілізаційний і антропологічний підходи, принципи глобальної та усної історії; кількісні методи;

вміння аргументовано викладати і обстоювати свою думку усно і письмово, з використанням конкретних фактів, прикладів з минулого і сьогодення;

вміння використовувати іноземну мову в професійних цілях

Форми оцінювання:

Семестрове оцінювання:

Оцінювання роботи під час лекційних занять : блиць-опитування – 24 бали/14 балів*

Оцінювання роботи під час тестування – 24 бали/14 балів

Контрольна робота – 12 балів/8 бали

* максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

Підсумкове оцінювання:

Форма оцінювання – ІСПИТ

Максимальна кількість балів, які може отримати аспірант – 40.

Оцінюються такі результати навчання:

- знання історичних фактів,
- розуміння процесів і тенденцій світової історії;
- вміння з'ясувати причини, визначити їхні рушійні сили, встановити причинно-наслідкові зв'язки між конкретними подіями, оцінити наслідки історичного явища.

Мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – 24 бали.

Необхідна умова допуску до іспиту: слухач не допускається до сесії, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску – 36 балів (14+14+8=36).

7.2. Організація оцінювання:

Контроль знань здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів формують семестрові бали, отримані з усіх тем – бали, отримані під час семінарів (усні опитування); за виконання рефератів / академічних есе; за виконання тестових завдань та бали, отримані під час складання підсумкового контролю за виконання запропонованих завдань.

Упродовж семестру оцінюється робота аспіранта: доповідь, реферат, коментарі, доповнення, участь у дискусії. Критеріями оцінювання відповіді під час семінару є:

зміст виступу, повнота розкриття питання	1 бал
структура, логіка викладення матеріалу	1 бал
використання джерел	1 бал

Реферат подається викладачеві на останньому занятті

Критеріями оцінки самостійної роботи є:

глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 20 балів;
 тема розкрита неповно 15 балів;
 реферат суто компілятивного рівня (не зараховується) 1 бал.
 Рекомендований мінімум для допуску до екзамену – 36 балів.

Шкала відповідності оцінок

Екзаменаційна оцінка є сумою балів поточного, модульного і підсумкового контролю:

Робота на заняттях	Контрольна робота	Модульний контроль (1 модуль)	Іспит/залік	Підсумкова оцінка
5	20	25	50	100

Шкала відповідності

За 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	
90-100	відмінно	5
75-89	добре	4
60-74	задовільно	3
35-59	Незадовільно	2

Зміст дисципліни за темами

Вступ. Завдання дисципліни. Принципи оцінювання.

Тема 1. Основні принципи сучасного історичного дослідження

Поняття наукової школи, наукового напрямку, дослідницького підходу, дослідницького інструментарію, дослідницької стратегії. Якісні й кількісні історичні дослідження. Міждисциплінарні дослідження. Залучення даних соціології, економіки, політології для історичного досліджень. «Нова історична наука», «нова соціальна історія», «нова інтелектуальна історія», психоісторія.

Тема 2. Використання онлайн ресурсів в сучасних історичних дослідженнях.

Пошук джерел інформації на електронних ресурсах. Основні онлайн-ресурси для історичних досліджень. Онлайн бібліотеки. Фахові журнали. JStor. Сайти аналітичних центрів. Наукометричні бази. Академічні соціальні мережі.

Тема 3. Джерела сучасного історичного дослідження. Письмові, візуальні й відео джерела. Розширення доступу до історичних джерел в

умовах Інтернету. Онлайн архіви. Використання документальних фільмів, відео і аудіо-ресурсів в сучасних історичних дослідженнях.

Тема 4. ЗМІ, мемуари і художня література як історичні джерела.

Принципи підходу до ЗМІ як до історичних джерел. Контент-аналіз. Суб'єктивний характер мемуарів як історичного джерела. Чи є художня література історичним джерелом?

Тема 5. Цивілізаційний підхід і глобальна історія

Цивілізаційний підхід на протипага формаційному. Глобальна історія на протипагау цивілізаційному підходу. Основні принципи глобальної історії. Сутність феномену глобалізації та глобальної історії, взаємозв'язок між ними

Тема 6. Антропологічний підхід

Історико-антропологічний підхід в історичному пізнанні. Культурно-історична антропологія та її специфіка. Розвиток історично-антропологічних досліджень в Україні в останній чверті ХХ ст. (Н. Яковенко, О. Толочко та ін.). Перегляд документального фільму «Аденауер – архітектор нової Німеччини». Відтворення історичного періоду через біографію окремої людини.

Тема 7. Усна історія

Принципи усної історії. Формування опитувальника відповідно до досліджуваної проблеми. Застосування цієї інформації у історичному дослідженні. Кількісні методи. Математико-статистична обробка емпіричних даних. Вміння опрацювання графіків та діаграм.

Тема 8. Лінгвістичні методи історичного дослідження та навикн перекладознавства.

Лінгвістика та історія. Семіотична критика текстів. Важливість володіння іноземною мовою для аналізу іноземних джерел та літератури для дослідника всесвітньої історії. Оволодіння перекладознавством у царині всесвітньої історії. Вміння виокремлення історичних ідіом та застосування їх на практиці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Бузань В.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в історичних дослідженнях: навчальний посібник для здобувачів ступеня доктора

- філософії за освітньо-науковою програмою «Історія» спеціальності 032 Історія та археологія. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – 160 с.
2. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / Ева Доманська; пер. з польськ. та англ. В. Склокіна; наук. ред. В. Склокін, С. Троян. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 368 с.
 3. Нові підходи до історіописання / за ред. Пітера Берка; пер. з англ. – 2-ге вид., випр. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 264 с.
 4. Зашкільняк Л. Вступ до методології історії. – Львів, 1996.
 5. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. – Київ, 2002.
 6. Gunn S. *Research Methods for History*. – Edinburgh University Press, 2011.

Додаткова:

1. *Городня Н.* Глобальна історія, всесвітня історія і глобалізація // *Європейські історичні студії*. 2019. № 14. С. 58–72.
2. *Городня Н.* Глобальна чи всесвітня історія? Вплив концепцій глобалізації на вивчення і викладання історії // *Україна, Європа, світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. Тернопіль, 2018. Вип. 21. С. 168–176.
3. *Землянська А.В.* Технології трансляції в гуманітарних науках: досвід і сучасний стан // *Українські студії в європейському контексті*. 2024. № 8 С. 161-170.
4. *Лях С.* *Сетодологія соціогуманітарних досліджень: навчальний посібник*. Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 84 с.
5. *Яковенко Н. М.* Кілька спостережень над модифікаціями українського національного міфу в історіографії. – Київ: Дух і літера. 1998.
6. *Яковенко Н.* Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI–XVII ст. / Н. Яковенко. – К.: Критика, 2002. 415 с.
7. *Kolesnyk I.* *Global History: Conceptual History*. Kyiv, 2022.
8. *Mazlish B., Iriye A.* (Eds.). *The Global History Reader*. New York and London: Routledge, 2005.
9. *Oral History. An Interdisciplinary Anthology*. Ed. by David K. Dunaway and Willa K. Baum. – Walnut Creek, London, 1996.
10. *World and Global History: Research and Teaching / Edited by Seija Jalagin, Susanna Tavera, Andrew Dilley-Pisa*. Plus-Pisa University Press, 2011
URL: <http://www.cliohworld.net/onlread/wg2/wg2.pdf>